

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
XXXX

Geachte mevrouw xxxx,

De Nationale ombudsman heeft een signaal ontvangen over 'Zorg en Research' (hierna: Z&R), een instelling die in het verleden – kort gezegd – forensische patiënten begeleidde. De Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna: DJI) heeft nadat bij Z&R misstanden werden geconstateerd de overeenkomst met Z&R niet verlengd. De Nationale ombudsman heeft hierover een signaal ontvangen en wil dat onder uw aandacht brengen. De ombudsman vindt dat uw ministerie verantwoordelijk is voor uitleg en doorverwijzing van klachten over de plaatsing en kwaliteit van de verleende zorg. En wij hebben vragen over of, en zo ja hoe, geleerd is van de situatie die bij Z&R is ontstaan en hoe dit in de toekomst kan worden voorkomen. Wij lichten dit hieronder toe.

Aanleiding

De Nationale ombudsman ontving een klacht van een burger over de wijze waarop hij eind 2021 door Z&R is begeleid tijdens de voorwaardelijke beëindiging van zijn TBS-maatregel met dwangverpleging. Het was voor deze burger onduidelijk bij welke instantie hij kon klagen. De Nationale ombudsman vat deze klacht op als een (breder) signaal over Z&R en de door het ministerie gecontracteerde zorgaanbieders in de forensische zorg.

Naar aanleiding van dit signaal heeft de Nationale ombudsman contact opgenomen met uw ministerie om te onderzoeken bij wie over Z&R en andere forensische zorgaanbieders kon worden geklaagd. De reactie van uw ministerie hield in dat het dossier afgesloten is, het contract met Z&R is beëindigd en dat het ministerie om die reden niets kan doen. De route die volgens uw ministerie openstaat, is het indienen van een klacht bij de reclassering. De reden daarvoor is dat deze als toezichhoudend orgaan verantwoordelijk zou zijn voor de plaatsing bij Z&R. Klachten over het verblijf bij Z&R zou verzoeker bij Z&R zelf moeten indienen. Voorts werd nog vermeld *"daarnaast zijn wij bereid de heer [X] te woord te staan en zijn verhaal te laten vertellen. (...) Met dien verstande dat het ministerie zijn klacht niet in behandeling kan en mag nemen en dat hij daarvoor echt bij bovenstaande instanties moet zijn."*

Achtergrond beëindiging overeenkomst Z&R

De Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, een afdeling van DJI, had een (raam)overeenkomst met Z&R gesloten voor het verlenen van ambulante begeleiding en verblijfszorg aan patiënten met een (strafrechtelijke) forensische zorgtitel. Naar aanleiding van signalen van ketenpartners, waaronder de reclassering, besloot DJI de overeenkomst met Z&R niet te verlengen. Die signalen betroffen incidenten met drugsgebruik, ongeoorloofde afwezigheid van patiënten en overlast. Deze incidenten

Pagina 1

Datum

28 augustus 2023

Onderwerp

Vragen n.a.v. signaal over 'Zorg en Research'

Ons nummer

xxxx

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Juridisch kader plaatsing en zorg aan justitiabelen

Contactpersoon

xxxx

Nationale ombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T xxxx
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

kwamen bij Z&R aanzienlijk vaker voor dan bij andere zorgaanbieders. De reclassering signaleerde bovendien dat er sprake was van ondermaatse zorg.¹

Pagina 2

Ons nummer

XXXX

Standpunt ombudsman over de verantwoordelijkheid voor de klachtbehandeling en een daaruit voortvloeiende vraag

De Nationale ombudsman vindt in de eerste plaats dat de Staat (eind)verantwoordelijk is en blijft voor de kwaliteit van de forensische zorg.² Dat de verleende zorg in het geval van Z&R ondermaats was, waardoor het contract met DJI niet werd verlengd, is dus niet (slechts) de verantwoordelijkheid van de gecontracteerde (private) zorgaanbieder. Dat betekent dat de ombudsman vindt dat bij de plaatsingsautoriteit niet alleen over de plaatsing, maar ook over de kwaliteit van die zorg kan worden geklaagd. Ook als het contract met een zorgaanbieder niet is verlengd. In de situatie die bij Z&R is ontstaan is het volgens de ombudsman niet gepast dat door uw ministerie voor klachten over de kwaliteit van zorg werd doorverwezen naar deze (voormalig) zorgaanbieder.

De ombudsman leidt in de tweede plaats uit het juridisch kader (zie bijlage) af dat, afhankelijk van onder meer de zorgbehoefte, verschillende overheidsinstanties verantwoordelijk zijn voor de plaatsing van forensische patiënten. Hij ziet daarnaast dat de reclassering verschillende rollen heeft, bijvoorbeeld bij de indicatiestelling, de plaatsing van een forensisch patiënt maar ook als toezichthouder op de algemene en bijzondere voorwaarden die de patiënt zelf dient na te leven. Daarom zal het voor een burger niet direct te doorgronden zijn welke instantie verantwoordelijk is voor precies welk onderdeel van de forensische zorg.³ De ombudsman wijst erop dat als burgers niet goed weten bij wie zij moeten klagen, er een doorverwijzingsplicht voor de overheid bestaat. En als het voor een burger niet direct duidelijk is waarom bij een bepaalde instantie moet worden geklaagd, omdat die instantie verschillende rollen vervult, dan moet daarover meer uitleg worden gegeven. De ombudsman vindt bovendien dat in dit verband rekening moet worden gehouden met een (potentieel) verhoogde kwetsbaarheid van (voormalig) forensisch patiënten.

Uit het voorgaande vloeit de volgende vraag voort:

1. Hoe is de informatievoorziening over de klachtbehandeling voor forensisch patiënten gewaarborgd?

Vragen over de getrokken lessen uit de misstanden bij Z&R en het voorkomen daarvan

Naar aanleiding van de bij Z&R geconstateerde misstanden heeft Nationale ombudsman vragen over hoe een dergelijke situatie in de toekomst bij (andere) forensische zorgaanbieders kan worden voorkomen:

¹ Z&R heeft daarop de Staat voor de voorzieningenrechter gedaagd. De rechter heeft in het voordeel van de Staat beslist. Zie rechtbank Den Haag 23 december 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:15276.

² Zie voor de wijze waarop de plaatsing in de forensische zorg is geregeld en wie daarvoor verantwoordelijk is de bijlage bij deze brief.

³ Overigens blijkt uit het juridisch kader in de bijlage bij deze brief dat de reclassering niet verantwoordelijk is voor de plaatsing van een justitiabele van wie de TBS met dwangverpleging voorwaardelijk is beëindigd. Dat is DIZ.

2. Welke lessen zijn er door het ministerie getrokken uit de misstanden bij Z&R?
3. Hoe wordt door het ministerie geprobeerd de bij Z&R ontstane situatie in de toekomst te voorkomen? En in welke maatregelen hebben die inspanningen geresulteerd of gaan die nog resulteren?
4. Is er naar de groep personen die bij Z&R is geplaatst in de periode dat er misstanden zijn geweest iets ondernomen? Is er bijvoorbeeld nazorg verleend en/of een gebaar gemaakt?

Pagina 3

Ons nummer
xxxx

Wilt u ons binnen zes weken uw antwoord hierop sturen?

Tot slot

Ook onze contactpersoon bij uw organisatie (xxxx) ontvangt dit bericht. Daarbij geven we aan met wie zij contact kan opnemen als er nog vragen zijn.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Bijlage: juridisch kader plaatsing en zorg aan justitiabelen

Uit de Wet forensische zorg (Wfz), het Besluit forensische zorg (Bfz) en de Regeling forensische zorg (Rfz) blijkt dat de plaatsing van forensische patiënten geschiedt door of vanwege de minister van Justitie en Veiligheid.⁴ Ten behoeve van de plaatsing wordt een indicatiestelling opgemaakt door of het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP), het Psycho Medisch Overleg of de reclassering. Vervolgens wordt de forensisch patiënt geplaatst bij een zorginstelling door de Divisie Individuele Zaken (DIZ) van DJI, de directeur van de penitentiaire inrichting of de reclassering.⁵ De vraag wie van deze drie instanties verantwoordelijk is voor de plaatsing hangt onder meer af van de mate van zorg en het beveiligingsniveau dat de forensisch patiënt nodig heeft. Kort gezegd en voor zover relevant is DIZ verantwoordelijk voor plaatsing in een kliniek en voor plaatsing in TBS-dwang én het vervolg daarvan. De directeur van de penitentiaire inrichting is verantwoordelijk bij plaatsing van een gedetineerde in (onder meer) een penitentiair psychiatrisch centrum. En de reclassering voor de plaatsing wanneer het gaat om ambulante behandeling en verblijfzorg in voorwaardelijke trajecten, met uitzondering van beschermd wonen aansluitend op een eerder geïndiceerde klinische plaatsing door het NIFP.⁶

⁴ Zie in het bijzonder art. 5.1 en 6.1 Wfz jo art. 6.1 Bfz jo art. 12 lid 1 Rfz.

⁵ Uit het hiervoor reeds vermelde Raamovereenkomst Forensische Zorg 2020 blijkt dat de Dienst Individuele Zaken (DIZ) het onderdeel van DJI is dat verantwoordelijk is voor de individuele zaakbehandeling van justitiabelen. DIZ beslist over de (over)plaatsing van justitiabelen.

⁶ Zie het Handboek Forensische Zorg, ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021, p. 24 en <https://www.forensischezorg.nl/indicatiestelling-plaatsing/indicatiestelling>.